

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема:
**КАЧЕСТВО НА АКУШЕРСКИТЕ ГРИЖИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕТО
ИМ В БЪЛГАРИЯ**
на докторант: **Петя Иванова Дилова**

асистент в Катедра „Акушерски грижи“, ФОЗ на Медицински университет - Плевен

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“
в област на висшето образование: *7. Здравеопазване и спорт,*
професионално направление *7.4.Обществено здраве,*
по научна специалност: *Управление на здравни грижи*

Рецензент: проф. Соня Колева Тончева, д.м.
Директор на Филиал Шумен, МУ – Варна
Национален консултант по здравни грижи
Член на Научното жури, съгласно **Заповед No 3024/ 04.12.2018г.**, на
Ректора на Медицински университет Плевен

Относно: представяне на рецензия на Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по научна специалност „Управление на здравни грижи“.
Определена съм да изготвя рецензия, относно дисертационния труд на тема: **КАЧЕСТВО НА АКУШЕРСКИТЕ ГРИЖИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕТО ИМ В БЪЛГАРИЯ**, за присъждане на ОНС „Доктор“ на **Петя Иванова Дилова** по научна специалност „Управление на здравни грижи“. Научен ръководител: проф. д-р Силвия Александрова – Янкуловска д.м.н.

Данни за процедурата

Асистент **Петя Иванова Дилова** е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка за придобиване на ОНС „Доктор“ в област на висшето образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4.Обществено здраве, по научна специалност: Управление на здравни грижи в Катедра „Общественоздравни науки“, Факултет „Обществено здравеопазване“ на Медицински университет – Плевен, съгласно Заповед на Ректора № 2569/08.12.2016г.

На основание чл.41 ал. 1 и 2 и чл.30, ал.3 от ППРАС на МУ Плевен и решение на ФС на ФОЗ от 21.11.2018г., успешно положен докторантски минимум и съобразно готовността и за публична защита **Петя Иванова Дилова** е отчислена с право на защита със Заповед № 2944 /27.11.2018 на Ректора на МУ - Плевен.

Дисертационният труд е одобрен и предложен за публична защита на Разширен катедрен съвет на Катедра „Общественоздравни науки“ във ФОЗ в МУ – Плевен на 26.10.2018г. с Протокол №39.

Биографични данни и кариерно развитие на докторанта

Асистент **Петя Дилова** след придобиване на медицинско образование по специалност „Акушерка“ в ПМИ – Русе през 1993 година с образователна степен „полувисше образование“ работи като редова Акушерка в Отделение новородени, Сектор по интензивна терапия (1993 - 2004) в УМБАЛ „Георги Странски“ в град Плевен. През периода 2004-2007 заема позицията Старша акушерка в същото отделение. През този период се дипломира като „Магистър“ във ВТУ „св. Св. Кирил и Методий“ по специалност „Административен и здравен мениджмънт“ (1994 – 1999г.). Завършва специалност „Здравни грижи“ в МУ Плевен през 2005г., От 2007 година започва академичната кариера на Петя Дилова като преподавател, а от 2008г. след издържан конкурс заема академична длъжност „Асистент“ в специалност „Акушерка“ към Катедра „Акушерски грижи“ в МУ Плевен, където продължава да работи и в момента. През 2017 година придобива специалност „Медицинска педагогика“ в МУ Плевен.

Докторантката участва в практическото обучение на студентите – акушерки, ръководейки учебно – практически занятия и клинична учебна практика. Има стремеж за разширяване на теоретичната си и практическа подготовка чрез участия във форми на СДО, които и помагат да оформя изследователските и преподавателските си умения – има участия в 9 курса по различни направления в здравните грижи.

Ас. П. Дилова е участвала в реализиране на три проекта, в един от които като академичен наставник по Проект „Студентски практики“ - фаза 1, финансиран по ОП „Развитие на човешките ресурси“, съфинансиран от Европейския социален фонд.

Притежава базово и свободно ниво на разбиране, говорене и писане съответно по руски и английски език.

Оценка на актуалността на темата

Независимо, че вече в страната има редица проучвания по проблема, който проучва ас. **Петя Дилова** темата не е изчерпана и запазва своята актуалност. Извършена е голяма изследователска работа. Авторката създава и прилага богат методологичен инструментариум с оригинални анкетни карти и въпросници за проучване на документи. Ето защо считам, че с това се повишава значимостта на получените анализи не само от теоретична, но и от методическа и практична гледна точка. На базата на резултатите от собствените резултати, е предложена Програма за патронажни грижи“ като избираема дисциплина за специалност „Акушерка“.

Проведеното задълбочено проучване и приложената методология предоставят резултати, които биха били полезни при прилагането на методиката при следващи проучвания, с което ще се улесни практиката и ще се гарантира качество на здравната грижа.

Избраната тема е актуална, особено в момент в който се търсят ефективни пътища за повишаване на качеството на здравното обслужване. Авторската концепция допринася за изясняване на ролята на акушерката и отговорностите, които може да поема за майчиното здраве, както и за очертаване на перспективата и предизвикателствата пред професията.

Оценка на резултатите

Дисертационният труд е написан върху 155 страници. Онагледен е посредством 33 фигури, 17 таблици и 10 приложения. Библиографията включва 187 литературни източници, от които 54 на кирилица и 133 на латиница. В структурно отношение трудът е разработен в класически стил, като са обособени четири глави: литературният обзор (състояние на проблема) е представен в Глава първа, Глава втора е Цел, задачи и методология на проучването, Глава трета е озаглавена „Резултати и обсъждане“ и Глава четвърта е „Изводи, препоръки и приноси“. Между отделните части е постигнат добър баланс.

Във връзка с настоящата дисертация са реализирани 2 публикации и 2 участия в научни форуми.

Обстойно е разработен в Глава първа литературният обзор в обем от 38 страници. Очевидно е, че авторката познава достатъчно автори, които са работили по проблема и може да борави свободно с наша и чужда литература. Особен интерес представлява анализа, който е направен във връзка с прилагане на „Измерители на качеството на акушерските грижи“, както и опита на редица страни като САЩ, Канада, Африка, Австралия и Нова Зеландия, Япония, Холандия, Великобритания и др., както и възприетите международни норми във връзка с прилагане на акушерската грижа, предложени от СЗО. Направени са важни изводи от литературния обзор. Този подход показва оригиналност на авторката, тъй като разглеждания проблем се нуждае от непрекъснато обсъждане у нас, за да намери своето разрешение.

Обзорът при възможност за разширяване може да бъде издаден като малка книжка за „Дейностите, които изпълняват акушерките по света“.

Докторантката е определила целта на дисертационния труд и са поставени пет задачи за постигането ѝ. Формулирани са четири работни хипотези.

Разработването на настоящия дисертационен труд е в отговор на потребностите от анализ на състоянието на дейностите за наблюдение и грижи за жените по време на бременността, раждането и следродилния период, проучване на техните потребности и степента на удовлетвореност, както и готовността на акушерките да отговорят на нуждите на потребителите на грижи. Проучено е и мнението на стажантите-акушерки, относно автономията на акушерската професия и нивото на тяхната подготовка за предизвикателствата на професията.

В проучването са обхванати 14 лечебни заведения за акушеро - гинекологична помощ (8 за болнична и 6 за извънболнична помощ) на територията на 4 области в страната, както и стажантите от 5 Медицински университета и един Филиал.

Акушерската грижа, за която акушерките имат компетенции със сигурност ще повиши информираността на жените, ще допринесе за опазване на репродуктивното здраве и майчинството. Оптимистично звучат резултатите за самостоятелна практика, получени от изследваното мнение на стажант – акушерките, тъй като те са носители на перспективно мислене, а и пишат новата история на акушерската грижа. Университетското образование гарантира по – широка подготовка и придобити компетенции, които при нормативно регулиране на автономна практика могат да бъдат поети от новото поколение акушерки. Мнението на лекарите също доказва преосмисляне на професионалните ангажименти, които могат да се поемат от акушерките, те да носят отговорност и да оказват грижи за поддържане на женското здраве, бременността и майчинството. В този смисъл е подбран и разработен изключително актуален проблем за страната ни.

Проучването обхваща периода от м. декември 2014 год. до м. май 2018 год. По своя характер то е медико-социално проучване с използване на социологически методи (документален и анкетен метод) и статистически методи. Авторката е направила и SWOT анализ на организацията на акушерските дейности в България, с цел да се подпомогне инструментариума на проучването. Всички въпросници включват комбинация от отворени, полуотворени и затворени въпроси. При част от затворените въпроси е използван формат Likert с 5 степенна скала. Въпросниците са одобрени от Комисията по етика на научно-изследователската дейност при Медицински Университет – Плевен.

Изследователската работа е извършена в 4 етапа, като през всеки от етапите е планирано постигане на определена задача и съответно е разработен инструментариум. Обхванати са 364 респонденти в пет групи. Авторката е определила критериите за допускане в проведеното анкетно проучване. Достоянство на работата е проследяването на бременните и след това в периода след раждане. Този подход показва задълбоченост на изследователската работа и надеждност на резултатите.

Интересен е подходът на авторката да предложи **учебна програма за избираема дисциплина „Патронажни грижи“**, което има за цел да подпомогне професионализацията на бъдещите акушерки, както и проученото мнение на студентките относно интереса към към подобна програма.

На базата на проведеното проучване **Петя Дилова** е направила 9 извода, които отразяват данни, получени в резултат на проведеното проучване.

Направени са препоръки, адресирани към институции и структури, имащи отношение към проблема. Особено важни са препоръките към НЗОК и БАПЗГ, отнасящи се до инициране на промяна в законодателството и актуализация на Наредбата за определяне на здравни дейности, гарантирани от бюджета на НЗОК с включване на дейностите на акушерките.

Оценка на приносите

На базата на получените резултати от научното проучване, формулираните изводи и препоръки авторката очертава приноси с теоретично и приложно значение. Чрез очертаните приноси авторката продължава с убедителен доказателствен материал да допълва проучвани вече аспекти на акушерската дейност, включително автономни дейности, консултативна дейност и разкриване на Акушерски центрове с насочена дейност към ЖК и акушерска грижа в дома (В. Димитрова, Т. Евтимова и др). Справката за приносите представена в дисертационния труд отразява сравнително обективно реалните достижения на автора.

Разработеният дисертационен труд е достатъчен по обем и може да се разглежда като актуална научна работа с важни теоретични и практически приноси. Положително оценявам неговата дисертабилност, както и задълбоченият анализ.

Критични бележки и препоръки

Направените критични бележки, които бяха отправени от мен към докторантката на разширен катедрен съвет са успешно преодолени, с което авторката доказва умение за възприемане на критично мнение и готовност за задълбочен аналитичен подход към разработения от нея научен проблем.

Препоръчвам на ас. Дилова по – голяма публикационна активност тъй като считам, че той трябва да бъде представен пред институциите, към които авторката отправя препоръки, както и да намери място в различни научни форуми и специализирани списания за представяне на констатациите и резултатите, свързани с акушерската грижа и ролята на акушерката днес и в перспектива.

Авторефератът изчерпателно и съвсем правилно представя в структурно отношение съществените моменти от разработения дисертационен труд и е в обем от 45 страници. **Петя Дилова** покрива напълно приетите от МУ- Плевен изисквания за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”.

Технически дисертационният труд е оформен според изискванията и представената литература е изчерпателна с постигнат баланс между посочени български и чужди издания. Авторката умело е приложила съвременен подход, анализирайки информация и от интернет източници. Стилът на ас. Дилова показва умения за научно писане.

Във връзка с дисертационния труд са направени 4 публикации и научни съобщения на национални и международни форуми.

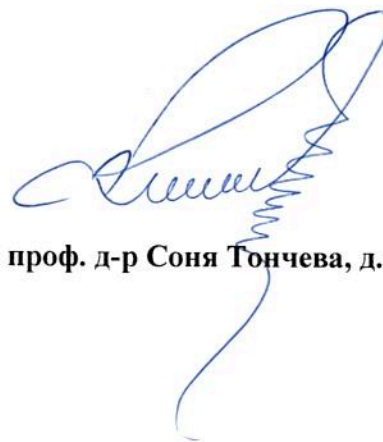
Лични впечатления

Познавам лично докторантката и считам, че натрупаният практически опит, както и преподавателските ѝ умения са създали възможност да бъде подбран актуален за страната проблем, разработването на който обогатява акушерската практика у нас. Придобитите умения чрез непрекъснато обучение в значителна степен допринася за критичния поглед на докторантката към изследвания проблем във всичките му аспекти. Ас. Дилова е

добронамерена, любознателна, ориентирана към взаимодействие с колеги и студенти при решаване на различни педагогически казуси. Притежава умения за работа в екип.

В заключение: Въз основа на професионалното развитие, научните и учебно-преподавателски постижения и съобразявайки се с критериите на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника към него и Правилника за развитие на академичния състав в МУ - Плевен, давам положителния си вот и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да вземе решение: ас. **Петя Дилова** да придобие ОНС „Доктор” по научна специалност „Управление на здравни грижи“.

10.12.2018г.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Sonia Toncheva', with a long, wavy tail extending downwards.

проф. д-р Соня Тончева, д.оз.н.